

Nowelizacje kodeksu postępowania karnego

Wywiadu **Piotrowi Kłyk** udzielił - **Bartosz Graś**

Piotr Kłyk: Nowelizacja Kodeksu postępowania karnego, która wejdzie w życie 1 lipca 2015 roku, wprowadza szereg rewolucyjnych zmian. Jakiej są jej główne założenia?

Adw. Bartosz Graś : Celem nowelizacji było przeciwdziałanie podstawowym problemom postępowania karnego takim jak nadmierna przewlekłość oraz długotrwałe stosowanie tymczasowego aresztowania. Konieczność ich eliminacji niejednokrotnie wskazywał Trybunał Konstytucyjny oraz Europejski Trybunał Praw Człowieka w Strasburgu.

P.K.: Z czego Pana zdaniem wynikają powyższe problemy?

B.G.: Ich przyczyn należy upatrywać w nadmiernej inkwizycyjności i formalizmie postępowania, które w założeniu miały służyć realizacji zasady prawdy materialnej, jednak w rzeczywistości prowadzą

do przewlekłości postępowania. Jako przykład można wskazać obowiązujący model wyjaśniania okoliczności sprawy, w którym pomimo dokładnego ustalania stanu faktycznego w postępowaniu przygotowawczym, całe postępowanie dowodowe powtarzane jest w postępowaniu sądowym. Tego rodzaju czynności w konsekwencji wydłużają procedurę rozpoznawania spraw, powodują zbędne koszty, a niejednokrotnie prowadzą również do naruszenia praw uczestników postępowania.

P.K.: W jaki sposób przewidziane w nowelizacji rozwiązania mają ulepszyć procedurę karną?

B.G.: Przede wszystkim postępowanie karne ma zostać usprawnione przez wyeliminowanie zbędnych czynności przy jednoczesnym utrzymaniu zasady, zgodnie z którą orzeczenia odpowiadają prawdzie materialnej. Środkiem do tego jest wprowadzenie w szerokim zakresie kontrydiktoryjności w procesie, co w konsekwencji ma

“Rola sądu ma być pełnienie funkcji bezstronnego arbitra rozstrzygającego na podstawie dostarczonego mu materiału procesowego.”

doprowadzić do większej aktywności stron w ustaleniu stanu faktycznego sprawy. Znaczenie postępowania dowodowego prowadzonego na etapie postępowania przygotowawczego zostanie zminimalizowane na rzecz postępowania sądowego, gdzie przewidziano zdecydowanie szerszą inicjatywę dowodową stron. W postępowaniu przed sądem, wszczętym z inicjatywy strony, dowody będą przeprowadzane przez strony, a dopuszczenie i przeprowadzenie przez sąd dowodu z urzędu będzie możliwe wyłącznie w wyjątkowych wypadkach, uzasadnionych szczególnymi okolicznościami. Konia z rządem temu, kto jest w stanie określić tak wyjątkowe wypadki.

P.K.: W jaki sposób planowane zmiany wpłyną na strony postępowania?

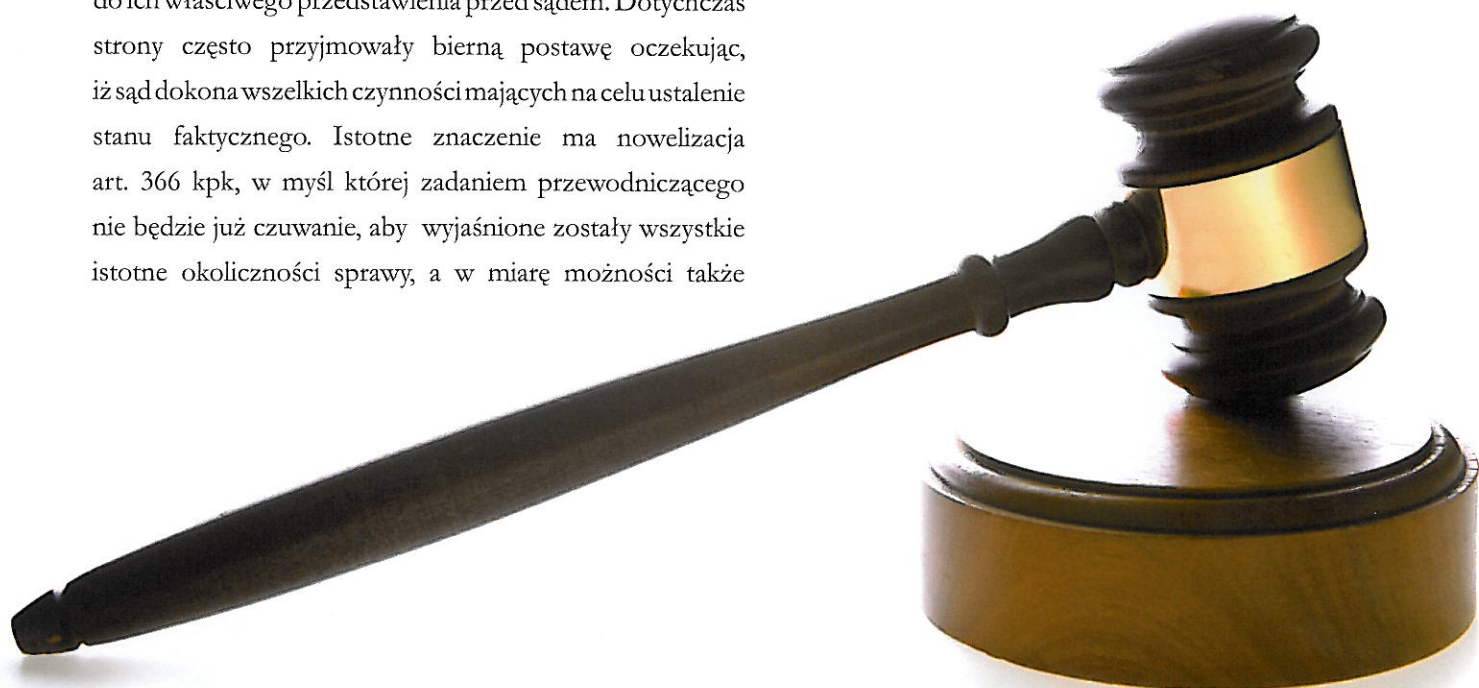
B.G.: Dążąc do korzystnego dla siebie rozstrzygnięcia, strony będą musiały właściwie przygotować się do postępowania, ponieważ zostaną zobowiązane nie tylko do uzyskania odpowiednich dowodów, ale również do ich właściwego przedstawienia przed sądem. Dotychczas strony często przyjmowały bierną postawę oczekując, iż sąd dokona wszelkich czynności mających na celu ustalenie stanu faktycznego. Istotne znaczenie ma nowelizacja art. 366 kpk, w myśl której zadaniem przewodniczącego nie będzie już czuwanie, aby wyjaśnione zostały wszystkie istotne okoliczności sprawy, a w miarę możliwości także

okoliczności sprzyjające popełnieniu przestępstwa. Zmiana ta wyraźnie wskazuje, że rolą sądu ma być pełnienie funkcji bezstronnego arbitra rozstrzygającego na podstawie dostarczonego mu materiału procesowego. Należy przypuszczać, że konieczność samodzielnego poszukiwania dowodów przez strony powoduje zwiększenie roli profesjonalnych pełnomocników w postępowaniu, a niejednokrotnie koniecznym będzie również skorzystanie z usług profesjonalnego detektywa.

“Detektywi w tym celu podejmują czynności mające nie tylko charakter śledczy, ale również analityczny”

P.K.: W jakim zakresie obecnie prawnicy współpracują z detektywami w prowadzeniu spraw karnych?

B.G.: Działania detektywów polegają przede wszystkim na pomocy prawnikom w poszukiwaniu odpowiednich dowodów. Detektywi w tym celu podejmują czynności mające nie tylko charakter śledczy, ale również analityczny. Z uwagi na przysługujące im uprawnienia oraz możliwość stosowania wysoce skutecznych metod działania, ich praca znacznie ułatwia

prawnikom przygotowywanie materiału dowodowego. Mimo tego obecnie współpraca prawników z detektywami nie jest regułą, co z pewnością ulegnie zmianie po wejściu w życie nowelizacji.

P.K.: Jakie inne zmiany są planowane w Kodeksie postępowania karnego?

B.G.: Zmiany obejmą również postępowanie odwoławcze. Stanowią one konsekwencję założenia, iż strony obowiązane są do aktywnego uczestniczenia w procesie. Dotychczas strona niezadowolona z rozstrzygnięcia mogła podnieść w postępowaniu drugoinstancyjnym, zarzut naruszenia przez sąd obowiązku przeprowadzenia dowodu z urzędu. Po wejściu w życie nowelizacji będzie to niemożliwe, jeśli strona nie złożyła w tym zakresie wniosku dowodowego. Nie będzie można również podnieść zarzutu przeprowadzenia dowodu pomimo braku wniosku strony w tym przedmiocie lub poza zakresem wniosku. Ponadto, w postępowaniu wszczętym z inicjatywy strony, w apelacji nie będzie można podnieść zarzutu niedopuszczenia dowodu z urzędu lub niedostatecznej aktywności sądu w przeprowadzaniu dowodu, ani też zarzutu przeprowadzenia dowodu pomimo braku wniosku strony w tym przedmiocie. Wszystko to ma w założeniu doprowadzić do większego zainteresowania stron w samodzielnym poszukiwaniu dowodów, ponieważ wszelkie zaniedbania w tym zakresie na etapie postępowania pierwszoinstancyjnego nie będą już mogły zostać zniwelowane w postępowaniu odwoławczym. Dlatego też jednocześnie przewidziano zmiany w kwestii obrony.

P.K.: Na czym dokładnie będą one polegać?

B.G.: Ustawodawca zdecydował się na wprowadzenie instytucji obrony na żądanie. Różnica względem obecnie obowiązującej regulacji wyznaczenia obrońcy z urzędu polegać będzie na możliwości żądania ustanowienia obrońcy niezależnie od sytuacji majątkowej oskarżonego, co ma umożliwić pełną realizację zasady prawa do obrony. Druga zmiana obejmuje umożliwienie prowadzenia obron w sprawach karnych również przez radców prawnych, co niewątpliwie ułatwi dostęp do profesjonalnej pomocy prawnej.

Bartosz Graś

Adwokat, założyciel i partner kancelarii prawnej Kijewski, Graś sp. k. W swej praktyce zajmuje się przede wszystkim prawem cywilnym, handlowym, energetycznym, egzekucyjnym, ubezpieczeniowym, administracyjnym oraz wekslowym. Od wielu lat zajmuje się zagadnieniami z obszaru prawa spółek handlowych i dziedzin pochodnych. Prowadzi liczne sprawy sądowe o skomplikowanym stanie faktycznym oraz znacznej wartości sporu.